

Česko-americký přehled.

Remeslná svobodomyšlnost. Na rozdíl od českých pokrokových lidí vyvinula se zde odruda t. zv. svobodomyšlných, jejichž práce z počátku byla vedena cestou poetičnosti — aspoň tehdy vědomě nebylo se od poetičnosti uchýlováno — kdežto za dnešních dnů sledujeme, že vše dobré, co bylo zaseto, a co bylo pěstováno, zvrhlo se. Dnešní t. zv. svobodomyšlníci jak již někteří rozumějí, jest jen omalovaný jablíček, které ukazuje se dětem, aby spíše šel tam, kde vůdceví lidu jej míti chtějí. Svobodomyšlnost taková jest čistým řemeslem a kdo dá více svobodomyšlnému prodáváči, jest svobodomyšlnější. Svobodomyšlnost taková vrhá se vztekem po každém, který náhodou se opovažuje míti odevhlný názor, at jest to člověk nábožensky založený, či člověk, který svoji nevěru založil na filosofických základech. Proti těm jest zuřivost, at jest to člověk nejvíce obrácena. Že jsou slova tato pravdivá, dokazuje případ profesora Veleminského. Tento mladý český snaživý člověk přijel do Ameriky nikým nezván, pouze za svým cílem, totiž studiem amerického školství. A jen jaksi mimochodem přijal na sebe úlohu řečníka. Byl vyzván, aby přednášel o česko-americkém školství. To bylo již tehdy, kdy měl za sebou tříměsíční zkušenost na amerických i českých školách a poněvadž jest bystrý pozorovatel a výborný paedagog, vystihl znamenitě všechny jeho nedostatky. Poněvadž přednášel o školství svobodomyšlném, zmínil se také, což jest zcela přirozeno, o svobodomyšlnosti, jak jí pojímá on a každý slušný člověk. To se nehodilo ovšem majiteli svobodomyšlného obchodu do krámu a proto vyčetl mu, že jest e. k. profesor. Tím jest řečeno všechno, hezky po svobodářsku. Víte přece, co to jest e. k. profesor! Takový krajánek, který již asi 7 let v Čechách nebyl, nedověde pochopiti, že dnes jsou i mezi e. k. profesory v Čechách lidé s rovnější páteří, než má on sám. Proto jsou zbytečny strašáky, že Machar vezme na Veleminského hůl. Karábáč Macharův dopadne, ale na záda toho, který povede procesí do Čech, aby tam ukázal všechno svoje nevěrecké obřadnictví a řemeslnou svobodomyšlnost.

Z literárních kruhů. Jak nám bylo sděleno, jest původcem rýmovacích uveřejňovaných v časopisu, jenž jest vydáván v Chicagu pod názvem "Vesmír," Břetislav Jonáš, mladý nadaný básník, ideální člověk a charakterní. — Vzhledem k jeho talentu, jeho povaze a vůbec celému charakteru jest naprosto nemyslitelné, že by se snížil tak hluboko až k uveřejňování duchaprázdných a sprostých rýmoveček, které ostatně již svým obsahem ukazují na povahu trochu hrubšího kalibru. Pavel Skružný jest pseudonym, jehož majitel jest po Chicagu dobře znám. Kousne, kde ko ho může, ale tolik etí nemá, aby se veřejně ke svému jménu přihlásil. Ráno se ožene po Národní Radě a Vrázovi, na večer jej potká a je k němu tak zdvořilý a úhlavní, jakoby v něm viděl největšího českého muže. A toho Jonáš, Břetislav Jonáš, rodilý Američan, schopen není. I. M. Right.

Reforma svobodomyšlného školství českého byla zahájena v Clevelandu, kde prof. Veleminský mluvil poprvé o tomto tématu. Tehdy vytkl mu učitel Kárník z New Yorku, že nás sem přišel mentorovat a že nám sem chce poslati učitele z Čech. Že prý takový člověk nemá žádné esny, pro kterého se tu musí připraviti předem místo, než přijede. V tom ovšem dal si sám ránu, poněvadž také on hájí příjezd učitele z Čech. Rozdíl jest pouze v tom, že Veleminský mysli na znamenitého paedagoga českého, kdežto Kárník protožoval učitele Beneše, jehož největší zásluhou dosud je, že sestavil českou ústanku pro americké školy, jež jest výbornější pomůckou k poučení dospělých, než se hodí do škol česko-amerických, v nichž sledujeme se z dětmi s tak různými stářími a vzděláními. To jen mimochodem připomínáme. Hlavní věc jest, že

již přišla doba, kdy se začíná vážně pomýšlet na opravy ve školství, jak svědčí český Cleveland, kde se již počalo se sbírkami na zamýšlenou reformu.

Pro učitelé českých škol vzdávají se svých míst. Chicagožské listy přinášejí zprávy, že na škole Vojta Náprstek vládnou špatné poměry, následkem jichž musil učitel Adamec, jeden z nejlepších česko-amerických učitelů, který má výbornou kvalifikaci z Čech, odstoupiti. Necheeme se sice o tomto případě rozhořčovat, poněvadž neznáme poměrů, které rozhodnutí pana Adamece přivodily, ale podotkneme povšechně jenom tolik, že nehorší a nejobtížnější věcí při reformě svobodomyšlného školství bude ono nešťastné české velkášství, které chová se k učitelům ne jako k člověku, který prokazuje českým dětkám a české věci služby neocenitelné, nýbrž hledí naň jako na člověka, na kterého musí přispívati nějakým tím desátkem týdně nebo měsíčně. To by se poněkud zlepšilo, kdyby bylo možno docílit jednotného tělesa, které by mělo vlastní ústředí, kam by se peníze scházely, a z něhož by se platilo učitelům, tak že by tito byli ušetřeni i ponižujícího vybírání desátků od dětí. Jest mnoho případů, že dítě takové řekne: "To je učitel! Tatík mu posílá každý týden desák!" Nač pak by poslouchalo takového člověka, kterému posílá tatík každý týden desák! Zajímavější ještě jest případ, o kterém mi vypovíval jeden mladý učitel. Učil kdeśi na venkovské škole. Nařídili mu tam školní výborové asi po 14 dní učení, že má také městi školu. Než ho najímali, dali mu instrukce. Děti musí naučit číst česky. Pšát — nu to jest vedlejší. Někáká ta chyba se vždy v pravopise udělá. "Jak jsem mohl," pravil mi přítel, "městi před zraký dětí papírky, které naházely? To přece není paedagogické. Jak pak bych byl vypadal, kdybych byl měl po dětech, které by schválně smetl dělaty? — Učitel dostává od tatíka peníze, at tedy uklidí, co naděláme!" A mladý můj přítel nemel. Aby se nezdálo, že se štítí práce rukou, oddělával si metení občas na poli školního výboru. Ale ulevil si versíčky, které mi utkvěly v mysli:

Cheem' českého učitele
v letní školu pro děti —
Může býti slabší v péru,
ale silný v koštěti!

A vždycky si vzpomenu na tyto versíčky, když čtu o školních výborech. I na přítele si vzpomenu, který také se vzdal své kariéry učitelství.

Clevelandský Svět v redakčních úvahách úvahách projevuje přání, aby se obě chýstaly výpravy svobodomyšlných do Čech na rok 1915. spojily v jednu za účelem reprezentace. Jest to sice hezké přání, ale nespílitelné. Může-li se vůbec jedné strany svobodomyšlných, té, která si vyvolila lepší částku — obřady, jež tolik katolíkům a sektářům vyčítá — vyjádřiti o řeči profesora Veleminského pohrdlivo, protože v ní neřekl, že jest nutno lidi věřící urážet na potkání, nýbrž že pravý svobodář jest snášenlivý, pak není myslitelné, že by chtěl se tak dalece zapřít a jeti do Čech pod společným praporem. Nie takového. Povede si tam své procesí, zazpívá si tam s ním, provedou se tam obřady podle ritu svobodomyšlných a pojedje se domů. Tam se potom bude zdírazňovat, že byl Hus od půrcem Říma, ale aby někdo následoval jeho příkladu v charakteru, to se jest nestalo.

Čestina na vyšších školách. — "Denní Hlasatel" píše: "Podáváme potěšitelnou zprávu, že čestní studenti na vyšších školách se přihlásili k českým hodinám ve velkém počtu. Ve škole Harrisonově (dříve ve "Farragut" zvané) — v Chicagu — se vytvořily dvě nové třídy, dohromady čítající přes padesát studujících, takže asi devadesát studentů uží se již čestně. Větší počet se přihlásil, avšak nebylo možno každému láku vyhověti. Na škole Medillově se přihlásilo asi třicet žáků, ale tam prozatím se nemůže čestně vyučovati, za jedno není učitel, za druhé láci škol sestaveny hodiny tak, aby se v jisté hodiny dostatečným počtu sešli. Doufáme, že v příštím školním roce se každému láku vyhoví a bylo by

žádoucné, aby rodiče předem přihlásili své děti. Prozatímne vyučuje se čestně pouze ve škole Harrisonově na Spaulding ave., blízce 24. ulice, ale v příštím roce otevřeny budou třídy ve školách, kde dostatečný počet žáků vytvoří třídu. Musíme si vážiti toho, že se čestně vyučuje na našich veřejných školách a doufáme, že i v budoucnosti rodiče českých dětí přihlašovatí své děti k českým hodinám."

Konsul Británie přeložen. — Jedním z posledních činů Taftovy dosluhující administrace jest přesazení značného počtu konsulů s jich dosavadních působišť na nově. Nominace ve Washingtoně vydaná zahrnuje též konsula J. I. Brittaina, jenž jest přeložen ze svého dosavadního působišť v Praze do Kingstonu na ostrovu Jamaice v Západní Indii. Na místo P. Brittaina jmenován jest pro Prahu p. Frank Deedmeyer z Alabamy. — Jest zajisté správnou předpokládati, že v této změně byl pan Brittain i jeho choť pro svoje otevřené přátelství ke všemu českému trnem v oku. Manželé Brittainovi byli se svým nynějším působišťem úplně spokojeni a z jejich řečí a příprav za pobytu v Chicagu konaných, byli přesvědčeni, že Praha zůstane i na dále jejich působišťem.

Třetí lidový koncert v Engineers síni v Clevelandu byl zajímavým tím, že klavírní virtuoska sl. Clarice Balasova s několika českými solisty byla na programu. Sl. Balasova studovala u světově známého klavírního mistra Lesietického ve Vídni, později na konservatoři berlínské a do svého clevelandského rodiště vrátila se ze zámožných studií asi před rokem. Jest deernou virtuosa na housle, p. F. Balas, absolventa konservatoře pražské.

Krajané určení k deportaci. — Krajan V. Šimůnek, jeho manželka a dítěto měli býti na udání nějakého "také" krajana po dvouletém zde pobytu vyvezeni, protože nebyli spolu sezdáni. Jsou to lidé hodní, pracovití a šetrní a tu požádán byl kongressník A. J. Sabath, aby se jich ujal. Bylo mu naděje, že se mu podaří neblahý ten osud od nich odvrátiti, ale zvitězil. Přistěhovalecký úřad v Duluth je propustil a šťastní tři lidé vrátili se sem zpět.

— Franz Rott, 62 roky starý, přijel sem na návštěvu na několik dní a chtěl jeti ke své sestře do Chicaga, ale by zadržán a vyloučen, poněvadž prý je příliš starý. Žádné důvody jiné nebyly pro jeho vyloučení. Je dosti statný a mimo to sestra jeho ujistila přistěhovalecký úřad, že se o svého bratra dobře postará po dobu jeho pobytu v Americe, vysvětlovala se, že se oba dva neviděli celých 50 let a že by se rádi shledali, ale to všecko nepomohlo. Sestra Rottova má majetku za 20,000 dolarů, ale ani to přistěhovaleckému úřadu neimponuje. Nyní se ujal starého muže přistěhovalecký slovanský úřad, jenž učiní všecko možné, aby byl přístup Rottovi vymožen. Zaslán bude appel do Washingtonu a snad budou se činiti ještě jiné kroky.

— **Černá kronika.** — Václav Novák, 54letý krajan z Chicaga, vypil karbolku, chtěje učiniti konec nevyčlešitelné chorobě. Druhý den na to František Novák, 27letý dělník v Chicagu, podrazil si hrdlo britvou. Týž den a týmž způsobem skončil Josef Jirák, 19letý mládeneček. — Joseph Poskoš, správce obuvního obchodu Miller Shoe Co. v č. 6001 St. Clair ave. v Clevelandu, 25letý, byl dopoledne samotný v krámě, když tam přišel nějaký muž kupovati boty. Poskoš dal se snítu do řeči, když neznámý náhle vytáhnul zabiák a krajana do hlavy udeřil z krámkou vyběhnul. Poskoš později nalezen z bezvědomí za pultem. — Z Granger, Tex., udává se, že rodina krajana Srby je ve velké nouzi. Politování hodný je stáv rodiny Antona Srby, který dříve bydlel u Taylor, Tex. Srba je v okresním vězení, manželka a děti trpí nouzí. Pronajmul pozemek po několik roků u Taylor na Hoxie rovní a sklízeli jakéś úrody. Nyní obchodníci sebrali vše co měli; koně, úrodu, nářadí, atd. Na to se dostal pan

Srba do nepřijemnosti s jedním sousedem. Byla v tom zahrnuta jeho 15letá deera a i ten "nepřespaný zákon". Při jízdě z Taylor k domovu, v měsíci listopadu, tato otázka přišla na přetřes a soused jel se Srbou do jeho domu. Když soused nechtěl uiniti vyrovnání, aby se napravilo, co se dělo s deerou, tito dva se začali bít a tak se bili asi dvě hodiny a soused byl při tom hodně pobytý a pořezaný. Na to byl Srba obžalován a 21. ledna byl soud jeho v Georgetownu obžalován a porota jej odsoudila na zaplacení pokuty a útrat \$554.25 na rok do okresního vězení. —

ČLOVĚKU, JENŽ MYSLÍ, že má copyright na svobodomyšlnost.

Všichni lidé Vás tu znají, že strkáte vůdce nos a tak my Vám zase řeknem: Non curamus asinos!

KDYBY...

"Kdyby bůh dal lidem lásku, už by války nebyly..." ale v "Mfru" na provázku dál by lidi věsili.

ČESKO-AMERICKÁ MATICE ŠKOLSKÁ.

Píše Jan Jirí Kárník.

Jsem národ, který se rád naděje, který v tom nadšení mnoho slibuje a pak, když jeho nadšení sehladne, nedělá zase nic. Tak když zde byli Sokolové ze staré vlasti, nadšením jsme přino hřivili, slibovali jsme jim, že se spojíme k svorné práci na poli českém a jako začátek toho nadšení, mělo býti spojení sokolských jednot. Sokolové odesli a stav věci jest zrovna takový, jaký byl před jejich příchodem, ne-li ještě horší. A takových případů bychom měli celou řadu. Také když 12. února 1910 se sešli veškeré východní školy svými delegáty a učitelé, do Národní Budovy v New Yorku, aby porokovali o povznesení svého školství, bylo dosti nadšení, a poněvadž toto nadšení v tomto případě přešlo v pozitivní práci, která až dodnes jest prováděna a která právě dnes po třech letech jeví největší naděje ve zdárný výsledek, chci se o celé této věci trochu rozpáti.

Byla to první konference na Východě a snad v celé Americe, v níž se vedle delegátů sešli i učitelé škol a to škol hezky vzdálených. O jednání jejich podány referáty v obou new-yorských dennících a ty referáty byly otištěny téměř všemi svobodomyšlnými listy českými celé Ameriky. Výsledek celého jednání byl, že 1.) založen Svaz Českých Svobodomyšlných Škol na Východě Severo-americkém, 2. rozvrhnouti, čemu se má na našich školách vyučovati, 3.) navrhnuti stejné pomůcky vyučovací na všech školách, 4.) uloženo, aby se při školách zakládaly školy pokračovací a kluby mládeže.

Za dva měsíce se sešli delegáti znovu, aby se rozhodli, jak mají dále pracovati. Ale referáty, které byly téměř ve všech novinách o inorově sežuly, způsobily, že se rozhodnuly i osady jiné, než které chtěly se k Svazu připojiti se svými školami, jiné chtěly rady, jak si mají při zakládání škol vésti a z toho přítomní delegáti poznali, že by bylo sobecké a nečeské, kdyby Svaz svou činnost prospíval pouze východu a přijato jednohlasně všemi delegáty, by Svaz Českých Svobodomyšlných Škol rozšířil svou činnost na celou Ameriku a nesl jméno Česko-Americká Matice Školská. Od té chvíle se sežázejí delegáti škol v New Yorku a okolí, ze vedených škol přijímají písemné zprávy, a od té chvíle pracují na povznesení školství celé Ameriky. V Matice zasedají delegáti, kteří mají značnou zkušenost školskou, neb někteří z nich pracují na poli školském již i třicet let. Do Matice dochází učitelé jednotlivých škol, kteří mají blax poradní a ti Matice vypouštějí ve všech odborných, do kterých musí zasahovati. Delegáti Matice vědí, že se vše nedá přelomiti rázem a že nezbývá nastati úprava rázem, proto pracují pomalu, pracují vytr-

vale, jsou spokojeni i s těmi nejmenšími výsledky, které — uvážili-li se ta slabá finanční podpora ostatní veřejnosti — malými nejsou. Matice tedy pracuje pozemě, ale i při té svoji poznenáhlé práci počítá, že během tak pěti let veškeré ty reformy, které naše školy potřebují, provede.

K lepšímu pochopení účelu a práce Matice projdu jejími stanovami, a ukáži, co z toho již vykonala a co má ještě vykonati. Účelem Matice jest:

- 1.) Spojiti všechny české svobodomyšlné školy v Americe v jeden celek školský. — Při založení Matice bylo dvanáct škol, dnes po třech letech jest v Matice spojeno 35 škol.
- 2.) Zakládati české školy a školy pokračovací v těch českých osadách, kde takových posud není. Pět ze škol, které jsou zastoupeny v Matice (jsou založeny Matice. Mimo to právě korresponduje s několika osadami v tom smyslu.
- 3.) Starati se o dokonalou učebnou osnovu a vypracovanou odborníky. — Příčiněním Matice vypracována osnova a bude dána učitelům k dispozici před započatím příštího školního roku.
- 4.) Starati se o čítanky, mluvnice a ostatní pomůcky učebné, odpovídající zdejšímu poměrům a současné době. — Příčiněním V. V. Matice vypracována "Mluvnice jazyka Českého", kterou pak svým nákladem vydala česká škola v New Yorku. Mluvnice ona jest užívána nejen na českých svobodomyšlných školách, ale užívá se jí též na High Schools a Universitách, na nichž jest zaváděno vyučování jazyka českého.
- 5.) Věsti statistiku školskou a vydávati koncem školního roku společnou výroční zprávu zastoupených škol.
- 6.) Zakládati školské knihovny s výehovnou četbou. — V tom směru Matice vydala návrh ke knihovně z pera Dra. J. E. S. Vojana, dle něhož zařazena neb aspoň doplněna celá řada knihoven našich škol.
- 7.) Starati se o učitelství sly s učitelstvím vzděláním. — Kde byla Matice dožadována, vždy zaopatřila tu sílu nejlepší.
- 8.) Schvalovati návrhy a opravy školské a i jinak všemožně pracovati, aby české naše spolky dostávaly co nejdárnější dorost český.

To jsou tak asi hlavní body, na kterých Matice pracuje. Řekne-li tedy někdo někde, že na povznesení českého školství se nic nedělá, není to pravdou. Na povznesení českého školství se pracuje a usilovně se pracuje. Že se neděje náprava rázem, za to pracovníci nemohou a žádný rozumný člověk jim to nevytýká.

Já říkám, posavad se na poli školském neprocevalo tak, jak se mělo. Proč, poněvadž první byla naše existence. Ta nám dala moc práce, než jsme se zajistili. Druhý pak předléhá otázka, jak

zaopatřiti ty, kteří po našem odchodu zůstali. A proto jsme zakládali podpůrné spolky, aby naši pozůstali aspoň v první době po naší smrti měli pár centů, za něž by se uživil. Ale nyní máme podpůrných spolků již dost, máme téměř v každé české osadě takových spolků i několik. Tedy o zakládání takových spolků nepotřebujeme svou energii rozbíjet a třeba jen nyní pracovat, aby se ty naše spolky, aby se naše čeství v Americe udrželo a to je třetí otázka, které se nyní musíme věnovati a kterou zdárně rozluštíme jedině tím, když postavíme naše české školy na roveň těch nejdokonalějších veřejných škol zdejších. Úkol ten si vzala na sebe Česko-Americká Matice Školská a proto každý pořádný Čech by se měl stát jejím členem. Čím více členů, tím více výsledné práce. Čím více pomoci, tím také blíže cíli. — Kdo se může stát členem Česko-Americké Matice Školské? 1.) Členem Matice může se státi škola nebo spolek výhradně o školství se starající a poplatek žádný neb libovolný (člen činný), 2. Členem budou jmenováni jednotlivci neb spolky zvláště o české školství v Americe zasloužilí (člen čestný), 3.) Členem Matice se stává ten, kdo složí sto dolarů jednou pro vždy (člen zakládající), 4.) Členem Matice se stává, kdo pravidelným příspěvkem přispívá (člen přispívající). Tedy podmínky jsou takové, že se může každý stát členem Česko-Americké Matice Školské.

Česko-Americká Matice Školská, jak již jsem pravil, za tři léta své působnosti provedla mnoho. Česko-Americká Matice Školská tím, že pozvala učitele Vojtu Beneše z Čech, aby přijel do Ameriky a vypracoval potřebné pomůcky učebné, dosáhla nového úspěchu.

Proto, čtenářko a čtenáři drahy, neplač nad zubožeností našich škol, nekritisuj jenom, tím jim nepomůžeš. Kritisuj a pracuj, tím vykonáš na společné práci mnoho. Pracuj ve spojení s Česko-Americkou Matice Školskou, neb když budeš pracovat na svoji vlastní práci, nebudou výsledky tvé práce takové, jaké by byly, když budeš pracovat s Matice. Příštím heslem amerického čestva budí: Školy, co máme, zdokonalujme, a kde školy nemáme, tam je založme! Zdokonalujte, zakládejte, Matice Vám pomůže!

Jedete-li do Californie

kupte si lístek jenom do Sacramento a navštívte mne! Prodávám pozemky nejenom v české osadě "Domov," nýbrž v každé části státu. Neopomeňte lacinějších sazeb počátkem 1. března.

V. P U L E C,
Room 306 Forum Building,
Sacramento, Cal.
29-4p

Poselství mým krajanům!

PŘI mé kampani co guvernérský kandidát jsem procestoval celý stát Wisconsin a byl jsem překvapen blahobytem, který panuje v tomto státu, zvláště co se týče farmářů. Však co mne nejvíce upoutalo, to jest pokrok okresu Clark ve střední části státu, pouze několik hodin cesty od Milwaukee. V tom okresu jest mnoho našich krajanů usazeno, dobře se jim daří, a ti mne požádali, bych agitoval pro tamější okolí, neb jest tam dobrá zem, nejlepší příležitost pro ty, kteří by se chtěli na farmách usaditi. Byl jsem zvolen co předseda pozemkové společnosti a podařilo se nám koupiti 30,000 akrů v nejlepší poloze a nyní žádám mé krajany, by se chopili této příležitosti a zajistili si kus dobré země pro farmu. Ujišťuji vás, že nikdy nebudete litovati mé rady, pak-liže tak učiníte. Píšte na doleji uvedenou společnost, obdržíte všechny podrobnosti a podmínky v českém jazyku. Soudec, Jan C. Karel. 25-13

West-Cannon-Bissell Co.
Dept. 2., 97 Wisconsin Street, MILWAUKEE, WIS.